

УДК 94(477) “192”

Мозуленко Д. І.

старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ФОНДИ ДАЗО ПРО НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС У ЗІТ (1920-1930 РР.) ТА У ЗІСГМ (1930-1941 РР.)

В ДАЗО щодо історії ЗІТ документи знаходяться у фонді Р-929, про ЗІСГМ – в фонді Р-928. Кількість та якість даного матеріалу набагато гірша, ніж це було відносно дореволюційного періоду. Щодо 1920 –х рр. (тобто історія ЗІТ) головний недолік в тому, як вели документацію в цей час та у відсутності звітів про роботу технікуму – докладні документи тільки за 1923/24, 1924/25, 1925/26 навчальні роки. Тому у питанні про зміни навчального процесу неможливо побачити послідовність (особливо цікаве питання про те, як проходила перебудова навчального процесу наприкінці 1920 –х – початку 1930 –х рр., коли змінювався статус – рівень навчального закладу), та ж проблема відносно викладацького складу – ми можемо казати, що такий викладач працював в цей навчальний рік, але повністю термін роботи у ЗІТ є можливим не для усіх викладачів . Відносно 1930 –х рр. ця проблема ще більш загострена – є тільки звіти за 1933/34 і 1934/35 навчальні роки, небагато про наукову роботу на початку 1941 р.

Загальний висновок з характеристики матеріалу наступний – матеріал, що представлений в архіві, не дає повноцінної картини ні про навчальний процес, ні про викладацький склад, який працював, цей матеріал надає інформацію уривками, часовими шматками. Але відносно 1920 –х рр. загальний характер викладання більш–менш зрозумілий та більша частина викладачів представлена в архівному матеріалі.

У роботі були дослідженні особові справи Дніпробудівського (30 справ), Ленінського (20 справ), Орджонікідзевського (24 справи) та Жовтневого (24 справи) райкомів КПУ, які хронологічно охоплюють період з 1927 по 1975 роки. Загальна кількість особових справ татар – 99.

Кожна особова справа Ленінського, Орджонікідзевського та Жовтневого райкомів КПУ складається із заяви, анкети та автобіографії кандидата, рекомендацій від 3 членів партії, постанови засідання партійного комітету або витягу з протоколу засідання про прийняття кандидата у члени КПУ, іноді інших документів. Анкета та автобіографія містять докладну інформацію не тільки про рік, місце народження, національність, соціальний стан, сімейний стан, освіту та місце роботи, але і дають змогу дізнатися з якого року людина мешкає у Запоріжжі, родинні зв'язки. У трьох особових справах є фотокартки кандидатів. Особові справи Дніпробудівського райкому КП(б)У охоплюють переважно початок 30-х років і менш інформативні.

Місце народження кандидатів визначено у 72 особових справах. 23 особи походять з Неверкінського району Пензенської області, 8 – безпосередньо з Татарстану, 10 – вже були народжені у Запоріжжі, ще 27 – з різних регіонів (Башкортостан, Казахстан, Оренбургська область, Мордовія). Інформація про місце народження 27 кандидатів Дніпробудівського райкому КП(б)У відсутня.

За віком 99 кандидатів на момент вступу до КПУ було поділено на кілька груп: кандидати віком від 18 до 22 років – 13 осіб; кандидати віком від 23 до 30 років – 46 осіб; кандидати віком від 31 до 40 років – 24 особи; кандидати віком від 41 до 50 років – 9 осіб; вік не зазначено – 7 осіб.

У довоєнних особових справах відсутні жінки-кандидати. Вони з'являються тільки у 50-ті роки. Загальна їх кількість – 15 осіб.

За соціальним станом у 30-ті роки абсолютна більшість кандидатів були робітниками металургійних заводів або Дніпробуду. Пізніше, у 50-60 роки, крім робітників серед татар з'являються службовці, військові, медичні працівники, технічна інтелігенція, студенти.

Майже у всіх особових справах зазначена дата переселення особи до Запоріжжя. Аналізуючи ці данні, можна стверджувати, що відбувалося дві хвилі переселення татар у Запоріжжя. Перша, кінець 20-х – середина 30-х років, пов'язана з будівництвом промислового комплексу. Друга, 50-ті роки, пов'язана з подальшою розбудовою Запоріжжя. Серед прибулих татар були як нові переселенці, так і ті, хто мешкав у Запоріжжі з 30-х років. Слід зауважити, що 7 кандидатів, разом із родинами, залишалися у Запоріжжі під час німецької окупації 1941-1943 рр.

Таким чином, інформація отримана з особових справ татар-кандидатів у члени КПУ дає змогу чітко персоніфікувати їх та їхнє родинне коло, з'ясувати звідки вони переселилися і з якого року стали постійними мешканцями Запоріжжя.